

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามคู่มือครู ผู้วิจัยได้กำหนดเรื่อง ที่ศึกษาไว้ดังนี้

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษ

2.1.1 หลักสูตรภาษาอังกฤษ

2.1.2 แนวการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตร

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2.2.1 ความหมายของกลุ่ม

2.2.2 ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์

2.2.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2.2.4 ทฤษฎีพื้นฐานของจิตวิทยาเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์

2.2.5 หลักการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

2.2.6 ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

2.2.7 องค์ประกอบของการเรียนการสอนในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

2.2.8 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา

2.2.9 การเตรียมการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยในประเทศ

2.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษ

2.1.1 หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 (กรมวิชาการ) มีจุดประสงค์ คือ

- (1) ให้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์การใช้ภาษาอันเป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษ
- (2) ให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียนที่จะช่วยให้ใช้ภาษาในการสื่อสารได้ตาม

ความเหมาะสมแก่วัย

(3) ให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ อันเป็นภาษาสากล รวมทั้งมีนิสัยรักการอ่านและการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

- (4) ให้เห็นแนวทางในการนำภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ในระดับประถมศึกษามุ่งให้นักเรียนมีความรู้ และทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ตามวัยและศักยภาพ การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นทักษะสัมพันธ์ ทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนดังนี้

ทักษะการฟัง

- ฟังการฟังและปฏิบัติตามความหมายของคำ วลี ประโยค จำแนกและจัดหมวดหมู่ ความสัมพันธ์ของเสียงและคำ
- ฟังฟังประโยค บทสนทนาสั้นๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ และอภิปรายซักถามเกี่ยวกับความเข้าใจ ความรู้สึก และข้อคิดที่ได้จากสิ่งที่ฟัง
- ฟังฟังข้อความสั้น ๆ และอภิปรายซักถามใจความสำคัญของเรื่อง
- เพื่อให้มีความสามารถในการฟัง เข้าใจในสิ่งที่ฟัง มีความสนุกสนาน ปฏิบัติตามได้ สามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง มีความสนุกสนานในการเรียนภาษาอังกฤษ และมีนิสัยที่ดีในการฟัง

ทักษะการพูด

- ฟังพูดออกเสียง คำ วลี ประโยค ให้ถูกต้องตามหลักการออกเสียงภาษาอังกฤษตามแบบ ให้สัมพันธ์กับความหมายและเรื่องที่ฟัง
- ฟังพูดสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม เล่าเรื่อง อธิบาย

แสดงความคิดเห็น ความต้องการ แสดงบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบ และฝึกร้องเพลง

- เพื่อให้มีความสามารถในการพูดได้ชัดเจนถูกต้อง สื่อความหมายได้ มีความสนุกสนานและมีนิสัยที่ดีในการพูด

ทักษะการอ่าน

- ฝึกการอ่านออกเสียง คำ วลี ประโยค ตามหลักเกณฑ์การอ่าน
- ฝึกอ่านออกเสียงและอ่านในใจ เรื่องที่เกี่ยวกับประสบการณ์และการดำเนินชีวิต นิทาน นิยาย เรื่องสั้นๆ ข่าว โฆษณา คำแนะนำ คำชี้แจง แผนที่ แผนภูมิ และกราฟที่ประกอบเรื่องราวที่นำมาอ่าน แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับรายละเอียดความคิดเห็นและใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

- ฝึกใช้พจนานุกรมในการเพิ่มพูนความรู้
- เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่านและสามารถนำไปอ่านคำใหม่ได้ มีทักษะในการอ่านออกเสียงและอ่านในใจ มีความสามารถในการวิเคราะห์ สรุปใจความสำคัญ การใช้พจนานุกรม และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมโดยการอ่าน

ทักษะการเขียน

- ฝึกคัดลายมือเขียนสะกด ประสมอักษร คำ วลี ประโยคและข้อความตามที่กำหนดให้
- ฝึกเขียนคำ วลี ประโยคและข้อความให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เครื่องหมายต่าง ๆ การเลือกใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย ประโยค และรูปประโยค การใช้คำตามหน้าที่ในประโยค การเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความที่สื่อความหมายได้ชัดเจน

- อภิปรายซักถามเกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ใจความสำคัญของเรื่องที่เขียน แล้วฝึกเขียนภายใต้คำแนะนำ และความคิดของตนเองอย่างเสรี

- ฝึกเขียนตามคำบอก เขียนประโยคแสดงความรู้สึก ความต้องการ บทสนทนาง่าย ๆ หรือข้อความสั้น ๆ จากการอ่าน และการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน แบบกรอกรายการต่าง ๆ แผนผัง บัตรเชิญ บัตรอวยพร

เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงาม และสื่อความหมายได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และนำการเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.1.2 แนวการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตร

หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พ.ศ.2521 ได้ยึดแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารหรือเพื่อเป็นการสื่อความหมาย (Communicative Approach) โดยเน้นการฝึกให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างแท้จริง ในการสอนนั้นผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่สุด การเรียนการสอนดำเนินไปโดยอาศัยกิจกรรมเป็นสื่อในการเรียน การประเมินผลการเรียนของนักเรียนวัดได้จากการที่นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบทเรียนในหนังสือเรียนจะแบ่งออกเป็นบทฟัง บทพูด บทอ่าน บทเขียน ก็มีได้หมายความว่า ครูจะต้องสอนโดยแยกทักษะต่าง ๆ (3 คาบ) ออกจากกันเด็ดขาด การสอนแต่ละครั้งหรือแต่ละชั่วโมงที่จะเกิดผลดีนั้น จะต้องมีการฝึกทักษะทางภาษาทั้งสี่ผสมผสานกลมกลืนเข้าด้วยกัน โดยเริ่มจากทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งเป็นทักษะสุดท้าย (อัมพร ศรีบุญเรือง, 2534) ซึ่งมีวิธีการดังนี้

การสอนฟังและพูด

บทฟังและพูดในหนังสือชุด English Is Fun จะเป็นหัวข้อแรกของทุก ๆ บทเรียนส่วนที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรียนนั้นเป็นเพียงตัวอย่างของกิจกรรมทางภาษาที่ใช้ในการฝึกนักเรียนฟังและพูด ซึ่งในการสอนจริง ๆ แล้ว มิได้หมายความว่าจะให้สอนเพียง 1 ครั้ง เท่านั้น แต่จะเป็นกิจกรรมที่ทำซ้ำหลายครั้ง โดยครูอธิบายคำศัพท์ให้นักเรียนเข้าใจและใช้คำศัพท์ในประโยคได้ต่อจากนั้นจึงเป็นการฝึกทั้งกลุ่มใหญ่เมื่อนักเรียนเข้าใจวิธีการแล้วจึงแยกฝึกในกลุ่มย่อย ตลอดเวลาที่มีการสอนฟังและพูดนี้ นักเรียนต้องไม่เปิดหนังสืออ่าน นักเรียนจะต้องเรียนด้วยกิจกรรมในการฟังและพูดเท่านั้น แต่สำหรับครูนั้นจะต้องอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนก่อน พร้อมทั้งดูภาพประกอบ เพราะภาพเป็นส่วนหนึ่งที่จะบ่งบอกกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องฝึก เช่น จะต้องใช้นักเรียนกี่คนในการทำบทสนทนาแต่ละครั้งในแต่ละหัวข้อ นักเรียนควรจะทำท่าทางอย่างไร และศึกษาคู่มืออย่างละเอียดเพื่อจะได้เข้าใจถึงวิธีการสอน

ในการฟังและพูด บรรจุเนื้อหาของคำศัพท์และรูปประโยคใหม่ที่จะสอนในบทนั้น ๆ ครูจะต้องแยกฝึกส่วนนี้ก่อน เพื่อปูพื้นฐานสำหรับที่จะทำกิจกรรมอื่น ครูจะต้องศึกษาการแบ่งเนื้อหาอย่างละเอียด เพื่อสามารถจัดกิจกรรมให้ผสมผสานกันทั้งบท

การสอนคำศัพท์ใหม่จากบทฟังและพูด คำศัพท์ในหนังสือเรียน English Is Fun ส่วนใหญ่เป็นคำนามและคำกริยา วิธีสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ใหม่จะใช้บัตรที่เตรียมไว้ในชุดอุปกรณ์ของนักเรียน หรือครูทำขึ้นเอง โดยการใช้ภาพขนาดใหญ่จากสิ่งตีพิมพ์ที่พอจะหาได้ หรือวาดขึ้นเองเป็นอุปกรณ์ช่วยในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการฟังและพูด

การสอนโดยใช้บัตรภาพที่นักเรียนตัดมาเป็นการบ้าน จะเริ่มต้นให้นักเรียนดูภาพ หมายเลขนั้น ๆ นักเรียนจะต้องเป็นคนถามว่า บัตรนั้นคืออะไร โดยใช้คำถามว่า What's that? หรือ What are these? ครูจึงตอบคำถามนั้น 2-3 ครั้ง ให้นักเรียนพูดตาม จากนั้นครูเขียนบนกระดานให้นักเรียนอ่านและเขียนลงสมุดโดยครูใช้คำสั่งว่า Read this. Spell it. Write it. เป็นต้น

สำหรับการสอนประโยคจากบทฟังและพูด เมื่อนักเรียนรู้คำศัพท์แล้วต่อไปจะเป็นการใช้คำศัพท์ในรูปประโยคใหม่ในลักษณะของบทสนทนาสั้น ๆ โดยครูเป็นผู้ช่วย เช่น บทที่ 2 นักเรียนเรียนการใช้ like กับ Noun ในบทฟังและพูด ข้อ 1 ครูฝึกให้นักเรียนดูภาพ ล้ม กล้วย มะม่วง องุ่น มังคุด แมว งู สุนัข ช้าง โดยใช้บัตรภาพจากชั้น ป.5 ครูฝึกนักเรียนพร้อมกันทั้งชั้น ก่อนเป็นตัวอย่าง เช่น ครูชูภาพช้าง 1 เชือก และถาม

ครู What's this?

นักเรียน An elephant.

ครูชูภาพช้างหลายเชือก

ครู What are these?

นักเรียน Elephants.

ครูถามคำศัพท์จากบัตรภาพทุกภาพของนักเรียน เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนจำคำในบัตรภาพได้ทั้งหมด

ครู นักเรียน ชอบช้างไหม Do you like elephants?

(ครูใช้ภาษาไทยนำเพียง 1 ครั้ง เพราะนักเรียนยัง 모르คำว่า like)

ฝึกให้นักเรียนตอบ Yes, I do. (ถ้าชอบ) และ No, I don't. (ถ้าไม่ชอบ)

เมื่อนักเรียนใช้ประโยคได้แล้ว ครูจึงให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6 คน วาดภาพไว้กลางโต๊ะหรือข้างหน้านักเรียน เปลี่ยนกันทายภาพ เมื่อได้ภาพอะไรก็ใช้คำของภาพนั้นถาม

เพื่อน เช่น นักเรียนคนหนึ่งหยิบบัตรแมวขึ้นมาก็ต้องถามว่า Do you like cats? ให้เพื่อนตอบ Yes, I do. หรือ No, I don't. ถ้าตอบ Yes, I do. ต้องถามเพื่อนว่าเพื่อนชอบเหมือนตนไหม (Do you?) ถ้าเพื่อนตอบ No, I don't. ต้องอธิบายว่าตนชอบอะไร

ก่อนที่จะให้นักเรียนใช้บทฟังและพูด ครูจะต้องอธิบายสถานการณ์ให้นักเรียนเข้าใจว่า ตนจะต้องถามและตอบอย่างไร เช่น ถ้านักเรียนจะต้องถามและตอบเรื่องของผลไม้และสัตว์ที่ละคู่ ให้นักเรียนฟังประโยคในการถามจนเข้าใจ ผิดหูผิดตาพร้อมกันทั้งห้อง แล้วจึงฝึกในกลุ่มย่อยต่อไป (แรมสมร อยู่สภาพร., 2535)

การสอนอ่าน

บทอ่านหนังสือ English Is Fun (Book II) นี้มีลักษณะเหมือนกับในหนังสือเล่ม 1 เพียงแต่ใช้ภาษาที่ยากขึ้นและความยาวของบทอ่านเพิ่มขึ้น บทอ่านเน้นการฝึกให้นักเรียนอ่านในใจ การเสนอบทอ่านมีหลายรูปแบบ ขั้นตอนในการสอนโดยสรุปมีดังนี้

(1) นักเรียนอ่านเรื่องในใจ ครั้งแรกให้อ่านเรื่องทั้งหมดโดยตลอด เพื่อดูว่าเรื่องราวเป็นเช่นไร เมื่ออ่านตลอดแล้วครั้งที่สองจึงเริ่มอ่านใหม่ เมื่อพบคำใดที่ไม่รู้จัก ให้ลองเดาความหมายจากเรื่อง

(2) นักเรียนจับกลุ่ม 4-5 คน ปิดหนังสือแล้วเล่าเรื่องให้กันฟังว่าเรื่องเป็นเช่นไร เพื่อตรวจสอบความเข้าใจภายในกลุ่ม ในการเล่าเรื่องนั้น ห้ามนักเรียนใช้วิธีแปลคำต่อคำเป็นอันขาด

(3) แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาเล่าให้เพื่อนฟัง หรืออาจจะให้คนหนึ่งเล่าเรื่องทั้งหมดแล้วให้คนอื่นเป็นผู้แก้ไขหรือช่วยเติมก็ได้

(4) ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพื่อให้นักเรียนหาคำตอบจากประโยคที่อยู่ในบทอ่าน

(5) นักเรียนอ่านออกเสียงตามครู ครูควรจะฝึกอ่านกับเทปเสียงก่อนเพื่อลงเสียงเน้นหนักและสำเนียงสูงต่ำได้ถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนยึดเป็นตัวอย่าง

(6) บทบาทบางบทอาจจะทำกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติประกอบการอ่านได้ ก่อนแสดงครูควรให้นักเรียนฝึกซ้อมภายในกลุ่ม แล้วส่งตัวแทนออกมาแสดงให้เพื่อนดูโดยมีผู้หนึ่งเป็นผู้บรรยาย คนอื่น ๆ เป็นผู้แสดงตามที่บทอ่านต้องการ ผู้บรรยายเป็นผู้เปิดหนังสืออ่านได้ แต่ผู้แสดง

คนอื่น ๆ ให้แสดงบทบาทตามที่ตนได้ยินจากผู้บรรยาย เป็นวิธีทดสอบความสามารถในการฟังได้เป็นอย่างดี เมื่อมีบทพูดผู้เรียนควรพูดเอง

(7) ตอบคำถามที่อยู่ในบทอ่าน (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2520)

จะเห็นว่าแนวการสอนภาษาอังกฤษในหลักสูตรระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521 มีการสอนศัพท์ แต่จะให้เดาความหมายเฉพาะคำใหม่ที่แทรกเข้ามาในบทเรียนนั้นเป็นศัพท์ที่นักเรียนสนใจและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน โดยนักเรียนสามารถที่จะเดาความหมายจากเรื่องที่อ่านได้ เนื้อหาในบทเรียนคำนึงถึงความสนุกสนาน และความสนใจของนักเรียน

การสอนเขียน (สุวีพร ปาคะดี, 2523)

การสอนเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา แบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ การเขียนประโยค การเขียนตามคำบอก การเขียนเรื่องเลียนแบบและการคิดลายมือ

(1) การเขียนประโยคเป็นการเขียนตามเนื้อเรื่องของบทเรียนง่าย ๆ แบบฝึกหัดในการเขียนมีหลายลักษณะ เช่น การเติมคำในช่องว่างให้ได้ความสอดคล้องกับภาพ การเขียนคำถามเพื่อให้เพื่อนเขียนตอบ การเขียนรายงาน การจดบันทึก การกรอกแบบฟอร์ม ส่วนใหญ่ใช้กิจกรรมในการสื่อความหมายระหว่างนักเรียนด้วยกัน การเขียนประโยคจะฝึกนักเรียนให้เขียนหลังจากฝึกฟัง พูด หรืออ่านไปแล้ว โดยให้นักเรียนทำตามล้าพัง

(2) การเขียนตามคำบอก มีประโยชน์ต่อทักษะการฟัง การถ่ายทอดภาษาจากการฟังและการสะกดคำอย่างมาก การเขียนตามคำบอกอาจจะเขียนเป็นคำเดียวหรือเนื้อความที่ต่อเนื่องกันก็ได้

การเขียนคำเดียว ครูเลือกคำที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนออกมา เช่น คำศัพท์ใหม่หรือคำสะกดยากที่มีหลายพยางค์หรือตัวอักษรซ้อนกันอยู่หลายตัว เช่น television หรือมีการสะกดกลับสน เช่น Paper กับ Pepper

การเขียนข้อความต่อเนื่อง ครูให้นักเรียนเขียนประโยคจากเรื่องในหนังสือเรียนหรือครูอาจเขียนเรื่องใหม่ขึ้นโดยใช้คำและประโยคที่นักเรียนรู้จักมาผูกเป็นเรื่อง วิธีการสอนดำเนินการสอนดังนี้

- ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง 1-2 ครั้ง โดยอ่านเต็มประโยคตามธรรมชาติ ไม่ใช้อ่านทีละคำ

- อ่านประโยคแต่ละประโยค 2 ครั้ง ทั้งช่วงให้นักเรียนเขียนตอบ
- เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จแล้วครูอ่านทวนอีกครั้งหนึ่ง
- ครูบอกเครื่องหมาย , . หรือ ? แล้วแต่กรณี หรืออาจให้นักเรียนเติมเองก็ได้
- นักเรียนตรวจแก้ไขโดยเปลี่ยนกันตรวจ ครูเขียนแบบที่ถูกต้องบนกระดาน หรืออาจจะตรวจงานของเด็กในกลุ่ม กลุ่มละคน ให้นักเรียนในกลุ่มตรวจหรือแก้ตามหลัง จากนั้นครูอาจจะให้นักเรียนทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับการเขียนตามคำบอก เช่น ให้อ่านคำถาม ทำกิจกรรมตามสั่ง วาดภาพประกอบ

(3) การเขียนเลียนแบบ เป็นสิ่งที่ครูควรกระทำอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เด็กได้ฝึกภาษาเพิ่มเติม ส่วนมากจะให้นักเรียนอ่านเรื่องตัวอย่าง 1 เรื่องก่อน ทำความเข้าใจกับกับเรื่องนั้นและฝึกตอบคำถามต่าง ๆ ตามวิธีของการสอนอ่านแล้วจึงให้เขียนเรื่องใหม่เลียนแบบเรื่องราวที่อ่าน ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างเรื่องที่อ่าน

Tawee has a sister. Her name is Nit. That is Nit and her teacher. Her teacher's name is Somchai.

ภายหลังจากที่นักเรียนอ่านเรื่องราวข้างต้นแล้ว ก็ให้นักเรียนเขียนเรื่องขึ้นเอง อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบางประการก็ได้ เป็นต้นว่า

Suda has a brother. His name is Lek. That is Lek and his teacher. His teacher's name is Prasert.

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

2.2.1 ความหมายของกลุ่ม

Kemp (อ้างถึงใน ดารณี รัตติ, 2529) กล่าวถึงความหมายของกลุ่มไว้ว่า

(1) กลุ่มประกอบด้วยคน 2 คนขึ้นไปมาร่วมกันในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

(2) กลุ่มไม่จำเป็นต้องอยู่ที่ใดที่หนึ่งโดยเฉพาะร่วมกัน แต่จะมีอะไรสักอย่างหนึ่งที่แสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน

(3) กลุ่มประกอบด้วยบุคคล 2 คนขึ้นไป มารวมกันในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์ทั้งใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษา มีผู้นำและสมาชิกหรืออาจไม่มีผู้นำก็ได้ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความพอใจ มีการยอมรับและให้ความเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลุ่ม

Bass (อ้างในทศินา แชมมณี, 2531) ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า กลุ่มหมายถึงการรวมตัวของเอกัตบุคคล โดยที่การรวมตัวเหล่านั้นจะทำให้เกิดแรงหนุนกำลังแก่สมาชิกของกลุ่มในด้านที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นที่ดึงดูดความสนใจ ของสมาชิกในกลุ่ม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าสมาชิกที่รวมกันอยู่ได้เพราะมีแรงกระตุ้น เช่น การได้รับสวัสดิการหรือการได้รับความคุ้มครองจากกลุ่ม

Gulley (อ้างถึงในมัทธนา อังตระกูล, 2531) กล่าวว่า กลุ่มมีความหมายลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกันเฉย ๆ เท่านั้น แต่กลุ่มต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

(1) มีวัตถุประสงค์ร่วมกันและวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนด้วย

(2) ผลของการทำงานจะเกิดความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

(3) มีการสื่อสารทางวาจา (Verbal Communication) หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

จากความหมายของกลุ่มที่ได้กล่าวมา กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

(1) กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คน มาประกอบกัน

(2) กลุ่มจะต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

(3) กลุ่มจะต้องมีการติดต่อเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

(4) กลุ่มจะต้องมีการปฏิบัติตรงกันหรือกระทำร่วมกัน และผลการทำงานจะเกิด

จากความร่วมมือจากสมาชิกในกลุ่ม

2.2.2 ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสัมพันธ์ตามความหมายของพจนานุกรมทางการศึกษาของ Good (1959) ให้ความหมายของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึงกลุ่มซึ่งอยู่ในรูปที่มีการปฏิสัมพันธ์ หรือวิธีดำเนินงานของกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มสัมพันธ์ ตามความหมายพจนานุกรมความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาและศัพท์เฉพาะจิตวิเคราะห์ (A Comprehensive of Psychology and Psychanalytical Terms) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการที่ใช้กลุ่มในการแก้ปัญหาหรือกระทำการใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน โดยการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้ร่วมกิจกรรมของผู้เรียนซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้

เมืองทอง แชมมณี (2522) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ มีความหมายโดยละเอียดซึ่งอาจแยกได้ดังนี้

(1) วิชาแขนงหนึ่งของสังคมศาสตร์ ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม แล้วนำไปตั้งทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับพฤติกรรมในกลุ่ม โดนนำเอาความรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษา และในทางกลับกันก็นำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ในวิชาอื่น ๆ

(2) วิชาที่ศึกษารวมชาติของกลุ่ม กฎเกณฑ์การพัฒนากลุ่มและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับสังคม

(3) วิชาพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มที่ประมวลได้จากการวิจัยในอดีต อันอาจกล่าวได้ว่าเป็นพฤติกรรมศาสตร์

(4) วิชาประยุกต์ที่ใช้ความรู้ในทางทฤษฎีในแง่ปฏิบัติ โดยใช้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่ม

(5) เทคนิคที่ใช้ในกลุ่ม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกตและให้ข้อคิดติชมเกี่ยวกับพฤติกรรมของสมาชิกและการตัดสินใจของกลุ่ม

(6) แนวความคิดทางการเมืองว่าด้วยการจัดโครงสร้างและดำเนินงานของกลุ่ม ความสำคัญของผู้นำแบบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประโยชน์ที่คนและสังคมจะได้รับจากการร่วมมือด้วยความสามัคคีของกลุ่ม

(7) พลังที่เกิดขึ้นและมีผลต่อการทำงานของกลุ่ม

สมพงษ์ พวงคำ (2528) ได้สรุปความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึง วิธีการอยู่กันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เป็นวิธีการที่จะใช้กลุ่มในการแก้ปัญหาหรือกระทำการใดสิ่งหนึ่งร่วมกันในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้

ทิสนา แชมมณี (2536) ได้กล่าวถึงกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึงความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของกลุ่มคนที่มีผลกระทบต่อกันและกัน โดยเฉพาะสถานการณ์ที่จะต้องทำงานร่วมกันช่วยให้คนสามารถที่จะทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปในทางที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม ตลอดจนการพัฒนาคความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น กระบวนการที่ใช้กลุ่มในการแก้ปัญหาหรือกระทำการสิ่งใดร่วมกันเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองและวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนขณะที่เรียนนั้น

หลุยส์ (อ้างถึงใน มณฑา ธงอินเนตร, 2521) ได้ให้ความหมายว่าวิชากลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีปฏิริยาโต้ตอบกันในกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ซึ่งมีต่อกัน ลักษณะของสมาชิกผู้นำตลอดจนการแก้ปัญหาของกลุ่มว่ากลุ่มมีเทคนิค หรือวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร วิธีไหนจึงจะได้ผลมากที่สุด

Gim และ Michacles (อ้างถึงใน มณฑา อังตระกูล, 2531) กล่าวว่ากลุ่มสัมพันธ์หรือพลังกลุ่ม หมายถึง อำนาจหรือพลังกลุ่มที่มีอยู่ ซึ่งมีผลทำให้กลุ่มมีลักษณะแตกต่างกันไป อำนาจหรือพลังนี้ได้แก่วิธีดำเนินงานของกลุ่ม ลักษณะผู้นำ บรรยาการของกลุ่ม ฯลฯ

Cartwright และ Zander (อ้างถึงใน พรชัย สินเธาว์, 2533) กล่าวว่าพลังกลุ่มเป็นวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการกลุ่ม เช่น การแสดงบทบาทจำลอง การอภิปราย การสังเกต และการให้ข้อวิจารณ์แก่กัน การฝึกทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ หรือการประชุมเพื่อการต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องกลุ่ม วิทยาการแขนงนี้ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ ลักษณะของกลุ่ม การรวมกลุ่ม กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การสร้างเสริมความสัมพันธ์ในกลุ่ม ตลอดจนการพัฒนาคความเข้าใจตนเอง และผู้อื่น นอกจากนี้ก็ได้ให้ความหมายของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ว่า หมายถึง กระบวนการที่ใช้กลุ่มในการแก้ปัญหา หรือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่เรียนนั้น เป็นกระบวนการสำคัญของการเรียนรู้

Dusschmidt (อ้างถึงใน อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด, 2537) ให้ความหมายกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นแรงผลักดันที่เกิดจากการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกัน

โดยมีความสัมพันธ์ มีการสื่อสาร และมีการปรับตัวเข้าหากัน ซึ่งจะก่อให้เกิดพลังขึ้นภายในกลุ่ม ขนาดของพลังที่เกิดขึ้นมากน้อยต่างกันออกไปตามสถานการณ์ของแต่ละกลุ่ม

จากความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์หมายถึง เทคนิค และสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในการร่วมมือกันทำกิจกรรม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จตามจุดหมายหมาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ สมาชิกและกลุ่มในการพัฒนาปรับปรุงตนเองและกลุ่มต่อไป

2.2.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

คมเพชร จิตรศุภกุล (2522) กล่าวถึงจุดหมายของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อ พัฒนาบุคคลและกลุ่มไว้ ดังนี้

- (1) เพื่อสร้างความเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง
- (2) เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคล
- (3) เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันของสมาชิก

Traxler และ North (อ้างถึงใน ทองเวียน อมรัชกุล, 2523) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียนไว้ ดังนี้

- (1) เพื่อให้การศึกษาฝึกอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนโดยการจัดโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่หรือการนำไปจัดรูปแบบของการแนะแนว
- (2) เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน
- (3) เพื่อเป็นหลักฐานในการที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในการเข้าร่วมกลุ่ม

(4) เพื่อการปรับตัว โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่เรียนนับเป็นขบวนการสำคัญของการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ซึ่งสามารถช่วยเปลี่ยนแปลงเจตคติ และนิสัยใจคอของผู้เรียนได้ดี

จากจุดมุ่งหมายที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียนนั้นมุ่งปรับปรุง กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นรวมทั้งพฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนแปลง

ในด้านที่พึงประสงค์ เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและบุคคลอื่นยิ่งขึ้น

2.2.4 ทฤษฎีพื้นฐานของจิตวิทยาเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์

ในการนำเอากลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการเรียนการสอน ทิศนา ขัมมณี (2522) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์ ดังนี้

(1) ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Group Personality Theory) ของ Cattell ทฤษฎีนี้อาศัยหลักการจากทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) คือกฎแห่งผล (Law of Effect) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกลุ่ม กล่าวคือลักษณะของกลุ่มแต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยสมาชิกซึ่งมีบุคลิกภาพเฉพาะ ตัวกลุ่มแต่ละกลุ่มมีบุคลิกภาพของตัวเองและกลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีโครงสร้างภายใน โดยเฉพาะส่วนหลังหรือการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของกลุ่มสมาชิกในกลุ่มกระทำเมื่อกิจกรรมนั้นมีลักษณะให้กลุ่มรวมตัวกันได้ และทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ

(2) ทฤษฎีสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (A Theory of Group Achievement) ของ Stogdill มีลักษณะดังนี้คือ เมื่อบุคคลมารวมกลุ่มกันจะมีการแสดงออก มีปฏิสัมพันธ์และการคาดหวังผล ซึ่งเป็นการลงทุนของสมาชิกเพื่อให้เกิดผลจากการรวมกลุ่ม มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มขึ้นเพื่อเป็นสื่อให้การลงทุนของสมาชิกบังเกิดผล

(3) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่ม (Exchange Theory) ของ Thibaut และ Kelly แนวคิดของทฤษฎีนี้คือ ในการรวมกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก กล่าวคือมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งการแสดงพฤติกรรมจะเป็นในรูปต่าง ๆ ของสมาชิกและพฤติกรรมที่แสดงออกภายในกลุ่มจะเป็นพฤติกรรมที่เลือกสรรแล้ว ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มจะก่อให้เกิดผลของกลุ่มขึ้น

จากทฤษฎีพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์ดังกล่าว ได้นำเข้ามาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เรียกว่าทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ในการสอน หมายถึงการสอนที่ยึดหลักทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการสอนที่เน้น หรือให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่อง ของพฤติกรรมของคนที่มิได้กระทบต่อเนื่องกัน โดยครูผู้สอนพยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของกลุ่มสัมพันธ์

2.2.5 หลักการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

เยาเวา เดชะคุปต์ (2522) ได้สร้างทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับ

เป็นการถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นพบแนวคิดที่ต้องการด้วยตนเอง นับเป็นการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนพัฒนาวิธีการเรียนที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

หลักการข้อที่ 4 การสรุปและการนำหลักการไปประยุกต์ใช้ เมื่อผู้เรียนวิเคราะห์ และได้แนวคิดของตน ผู้เรียนควรได้มีโอกาสนำหลักการ หรือแนวคิดที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ปรับปรุงบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมตลอดจนนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหา หรือ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ต่อไป ซึ่งหลักการในการนำไปประยุกต์ใช้จะได้ 5 ลักษณะ คือ

4.1 การประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเอง คือการเรียนที่ผู้เรียนนำหลักการที่ได้รับไปใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองในที่ต่าง ๆ นอกเหนือไปจากห้องเรียน เพื่อให้การแสดงออกกับบุคคลต่าง ๆ เป็นไปอย่างเหมาะสม

4.2 การประยุกต์ใช้กับผู้อื่น คือ การนำหลักการที่ได้รับไปใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

4.3 การประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในอนาคต ทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความสัมพันธ์และวิธีการทำงานของตนเอง ของกลุ่มและสังคมได้

4.4 การประยุกต์ใช้ในสังคม ปรับปรุงสร้างสรรค์และแก้ปัญหาในสังคม

4.5 การประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อกลุ่ม และสังคม

หลักการข้อที่ 5 การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียน ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใดและยังช่วยให้ผู้สอนสามารถประเมินผลการสอนของตนเองว่าประสบผลสำเร็จเพียงใด

การประเมินผลตามหลักการของทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ คือ ให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีวิธีการประเมินผลได้ 2 ลักษณะ คือ

5.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม (Group Achievement) อันประกอบด้วยผลของการทำงานกลุ่ม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มและคุณธรรมหรือค่านิยม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจผลสัมฤทธิ์และวิธีการทำงานของสมาชิกแต่ละคนได้

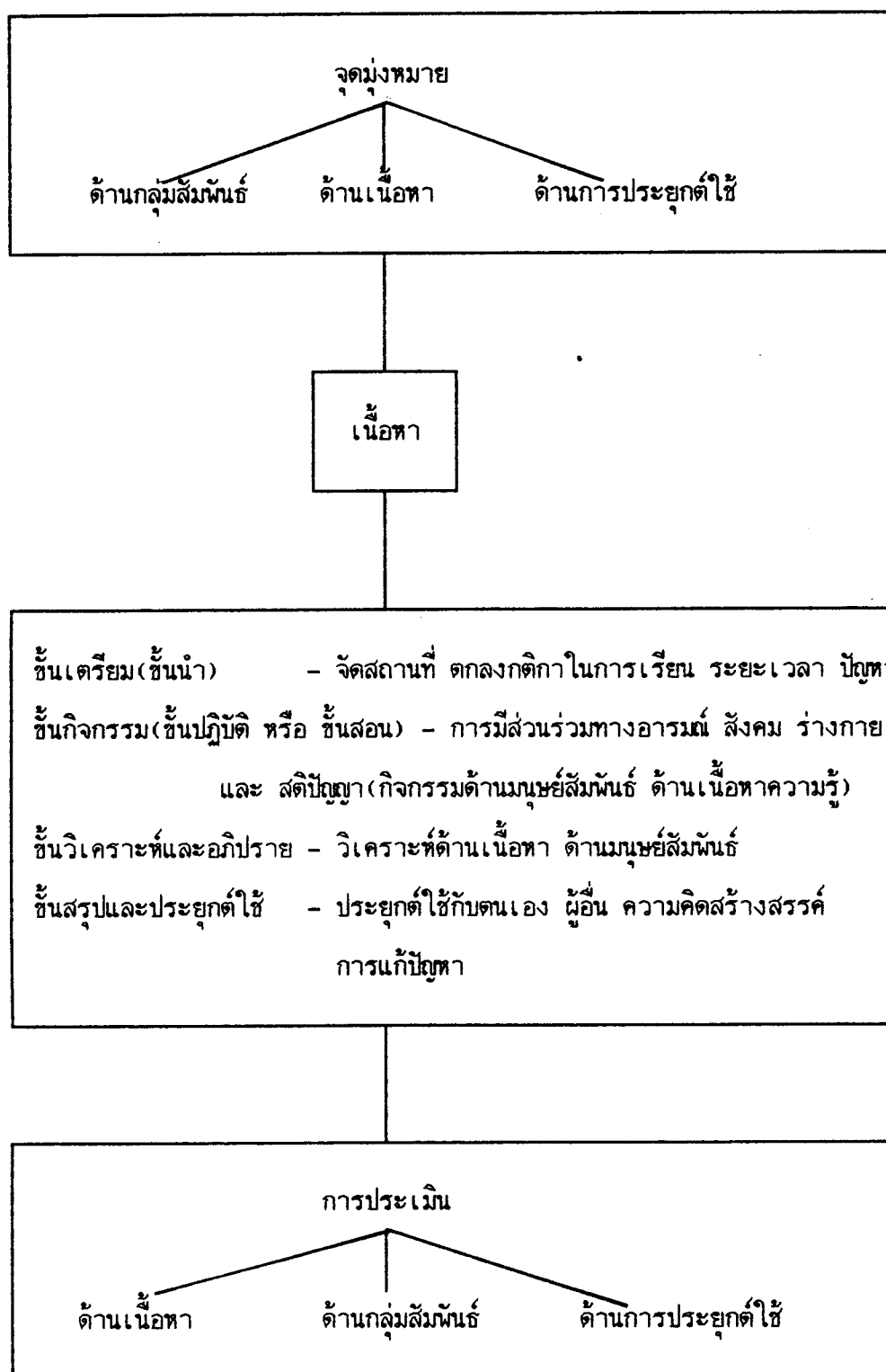
5.2 การประเมินผลความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากการให้ข้อคิดชม (Intergroup Relations) หรือข้อวิจารณ์แก่กันโดยปราศจากอคติ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ ประเมินพฤติกรรมของตนเองและความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นได้

หลักการสอนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สรุปเป็นลำดับได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

๗๖

PE

๗๗

แผนภูมิที่ 1 แสดงลำดับหลักการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (เขาวงกต เดชะคุปต์, 2522)

2.2.6 ลำดับชั้นการเรียนรู้ตามกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

เยาวยา เดชะคุปต์ (2517) ได้แบ่งลำดับการเรียนรู้ตามวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ 4 ชั้น ดังนี้ คือ

(1) ชั้นมีส่วนร่วม (Participation or Involvement Stage) การเริ่มต้นการเรียนรู้ จะเริ่มจากการที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้เป็นประสบการณ์ที่เราไม่เฉื่อยชา นอกจากนั้นการเรียนรู้จะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อตัวผู้เรียนมากขึ้น ถ้าผู้เรียนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ จะเน้นการมีส่วนร่วมในทุกด้าน ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (Physical Involvement) ได้แก่ การที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning by doing) รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการรู้นั้นด้วยตนเอง

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ (Ego or Emotion Involvement) การเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้น ผู้เรียนต้องเกิดความรู้สึกกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัตินั้นอย่างแท้จริง ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่กระทำนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกลุ่ม ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิดและการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาได้เป็นอย่างดี และช่วยให้จำเนื้อหาวิชาได้นานอีกด้วย

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง (Intellectual or Mental Involvement) การมีส่วนร่วมทางด้านนี้ คือการที่ผู้เรียนเกิดการเห็นจริงหรือประจักษ์แล้ว มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้มากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Involvement) การเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่มย่อยตามหลักกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เมื่อผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มก็必将มีความสัมพันธ์ กล่าวคือจะเกิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดี

(2) ขั้นวิเคราะห์ (Analysis Stage)

เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองระยะต่อไป เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันที ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ อย่างกว้างขวางและยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการ เรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดีขึ้นด้วย

(3) ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage)

เมื่อผู้เรียนค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบและ แนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง สร้างสรรค์ สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาในอนาคต ดังนั้นจึงเป็นที่เชื่อได้ว่าเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจหลัก การของเรื่องหนึ่ง ๆ แล้ว เขาสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคตให้เข้ากับตนเอง ได้ การประยุกต์นั้นจะทำได้ 2 ลักษณะ คือ

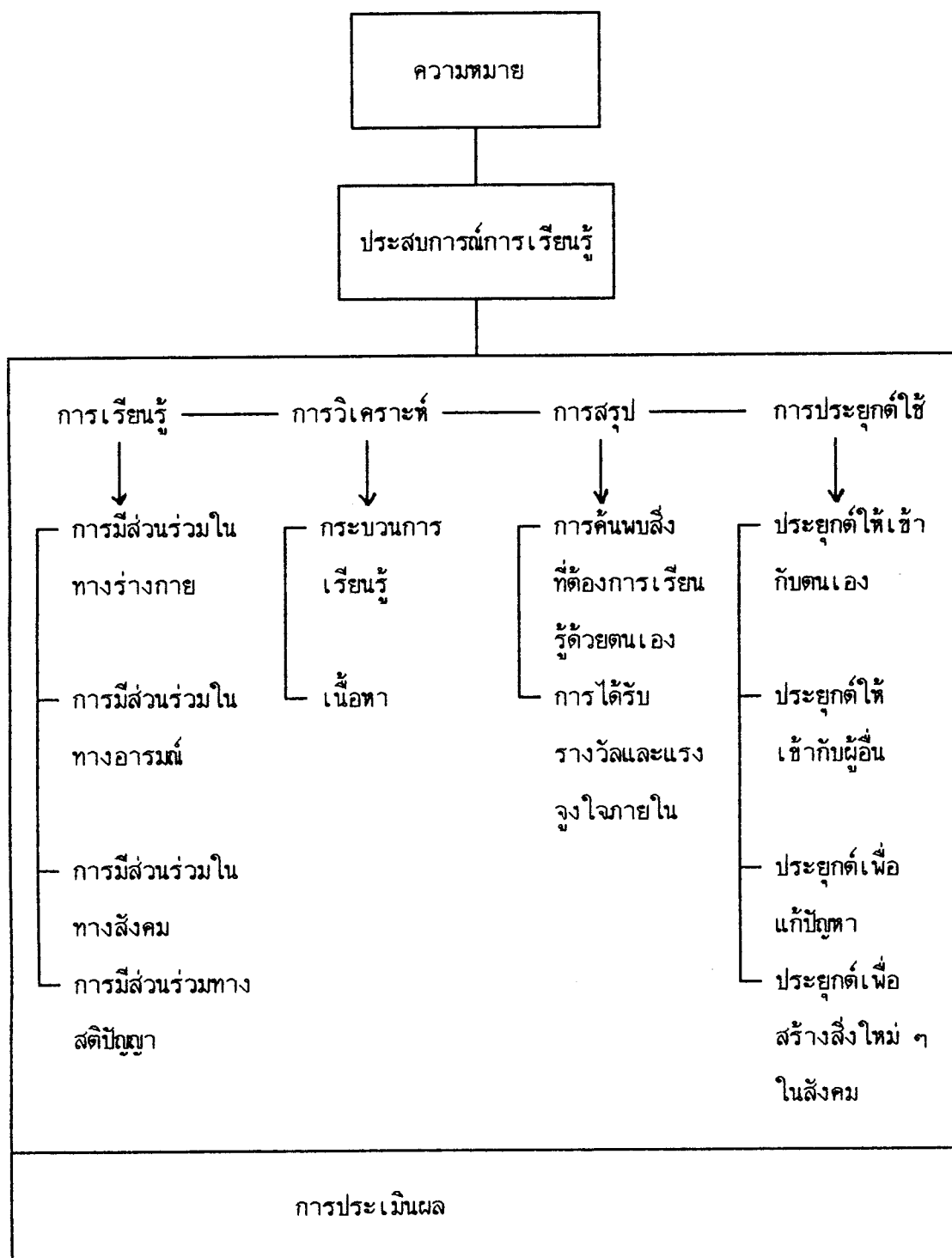
3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสม ยิ่งขึ้นรวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการมี มนุษย์สัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคต และเพื่อให้การ ปรับปรุงและควบคุมธรรมชาติและสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่ง ใหม่ ๆ ขึ้น

(4) ขั้นประเมินผล (Evaluation Stage)

จากหลักการที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้เกิดจากตัวผู้เรียนโดย ตรงและเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย ดังนั้นผู้เรียนย่อมทราบผลการเรียนรู้ของตนเองและ ของกลุ่มได้เป็นอย่างดี การประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักการทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ถือว่า ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและ ของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและ ดิชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนสรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

(เยาหวา เดชะคุปต์, 2517)

แผนภูมิที่ 2 ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนดังแผนภูมิต่อไปนี้

2.2.7 องค์ประกอบของการเรียนการสอนในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

องค์ประกอบของการเรียนการสอนในกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ (ประภากร โล่ห์ทองคำ และคนอื่น, 2522)

(1) ผู้นำกลุ่ม ได้แก่ตัวแทนของกลุ่มซึ่งมีอิทธิพลต่อสมาชิกกลุ่ม ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานประโยชน์ให้แก่สมาชิกในกลุ่มโดยทั่วถึง

(2) เลขานุการ ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่ประสานงานในกลุ่ม ช่วยเหลืองานในกลุ่มร่วมกับผู้นำ และทำหน้าที่จดสรุป บันทึกมติข้อประชุมของกลุ่ม

(3) สมาชิก เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับผู้นำกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มด้วยกันทั้งในแง่คิด ข้อเสนอแนะ และการดำเนินการในกิจกรรมกลุ่มทุกขั้นตอน

(4) วิทยากร ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือกลุ่มในการชี้แนะแนวทางแก่กลุ่มที่จะนำไปสู่เป้าหมาย

(5) ที่ปรึกษาของกลุ่ม ได้แก่ ผู้ให้ข้อคิดเห็นและชี้แนะแก่ที่ประชุม

(6) ผู้สังเกตการณ์ ได้แก่ ผู้สังเกตการประชุมหรือการทำงาน

นอกจากองค์ประกอบทั้ง 6 ข้อ แล้ว ขนาดของกลุ่มและลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มก็มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์

ขนาดของกลุ่ม

ขนาดของกลุ่ม คือจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งมีผลกระทบต่อการสื่อสารระหว่างสมาชิกและคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มเกี่ยวกับสมาชิกของกลุ่ม มีผู้ให้ความคิดเห็น ดังที่เยาเวา เดชะคุปต์ (2517) กล่าวว่าขนาดของกลุ่มที่ช่วยให้การทำงานหรือการเรียนการสอนประสบผลดีควรเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งมีขนาดประมาณ 5-15 คน ซึ่งทั้งนี้ครูผู้สอนควรเลือกกำหนดให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาและกิจกรรม อย่างไรก็ตามขนาดของกลุ่มจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่ง จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่นๆ (2521) ได้กล่าวว่า กลุ่มขนาดเล็กที่มีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะ จะทำให้ดูการเปลี่ยนแปลงความเคลื่อนไหวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกได้ง่าย ถ้ามีจำนวนมากเกินไปสมาชิกไม่มีโอกาสแสดงความต้องการของตนได้อย่างทั่วถึงก็จะทำให้บรรยากาศการเรียนน่าเบื่อหน่าย สมาชิกเกิดความไม่สนใจ และอาจจะออกจากกลุ่มไปในที่สุด

ลักษณะและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

การทำงานเป็นกลุ่มจะมีลักษณะพิเศษไปจากผลรวมของการทำงานของแต่ละบุคคล เพราะความคิดของกลุ่มซึ่งเกิดจากการประมวลความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนเข้าด้วยกัน จะมีลักษณะเฉพาะที่ต่างไปจากแนวคิดเดิมของแต่ละคน ดังนั้นการทำงานเป็นกลุ่มจึงมีลักษณะเฉพาะตัว

อรุณ วัชรธรรม (2523) ได้รวบรวมลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่ม อย่างมีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

- (1) บรรยากาศในกลุ่มจะต้องเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการนั้น ๆ ของกลุ่ม
- (2) สมาชิกทุกคนจะต้องยอมรับ เข้าใจและวางใจกัน
- (3) การอภิปรายปัญหาต่างๆเป็นไปอย่างอิสระเสรี และมีความจริงจังต่อกัน
- (4) การติชมเป็นไปเพื่อการสร้างสรรค์ เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม
- (5) ทุกคนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นตลอดจนความสามารถอย่างเต็มที่ โดย

ไม่คำนึงถึงเพศ วัย และระดับความรู้

- (6) สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความเชื่อว่า ทุกคนในกลุ่มมีความสามารถ และใช้ความสามารถนั้นทำงานให้สำเร็จลงได้

2.2.8 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา

การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนในชั้นสูงขึ้นไป จึงควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมโดยจัดขึ้นตามหลักการและทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพราะจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างทั่วถึงช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความคิด เรียนรู้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และหาคำตอบด้วยตนเอง ตลอดจนนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้อยู่เสมอ

ทิศนา ขัมมณี (2522) ได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกระทำ ดังนี้

- (1) กิจกรรมนั้นต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม
- (2) กิจกรรมนั้นมีการรวมกันได้ดี มั่นคง แน่นแฟ้น
- (3) กิจกรรมนั้นต้องช่วยลดความเครียด มีเรื่องให้ขำมีการหัวเราะบ้างในบางช่วง

ทำให้ทุกคนพอใจ

- (4) กิจกรรมนั้นต้องสร้างความพอใจ เห็นใจกัน มิใช่ก่อให้เกิดความแตกร้าง
- (5) กิจกรรมนั้นต้องให้แง่คิด มีการประเมินผล มีการวิเคราะห์
- (6) กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น มีการอภิปรายชักชวนกัน
- (7) กิจกรรมมีส่วนให้ความรู้ มีการย้าให้สมาชิกเข้าใจเนื้อหาที่ซ่อนเร้นอยู่
- (8) กิจกรรมนั้นชี้แนะแนวทางให้แก่สมาชิกรู้จักตนเอง และกล้าที่จะยอมรับความ

บกพร่องของตนเอง

- (9) กิจกรรมนั้นช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคนอื่นได้ดีขึ้น แม้จะไม่ทุกแง่ทุกมุม ก็ช่วยให้รู้จักและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น
- (10) กิจกรรมนั้นต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ เพื่อจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ทศนา แชมมณี (2515) ได้กล่าวถึงคุณประโยชน์ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ส่งเสริมทักษะและมนุษย์สัมพันธ์ ไว้คือ

- (1) ฝึกทักษะในการติดต่อสื่อสาร
- (2) ฝึกทักษะในการใช้วิจารณญาณตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ
- (3) ฝึกทักษะในการช่วยเหลือผู้อื่น
- (4) ฝึกทักษะในการวิจารณ์วิเคราะห์คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ

ตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดดี ไม่ดี ควร ไม่ควร

- (5) ฝึกทักษะในการพัฒนาตนเอง เมื่อเข้าใจตนเองดี ยอมรับข้อบกพร่องจะทำให้พัฒนาตนเองได้ดีขึ้น

2.2.9 การเตรียมการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (ทศนา แชมมณี, 2536)

- (1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย

ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนให้ชัดเจน โดยกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งในลักษณะหลังนี้ นิยมเขียนเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม นอกจากนั้นจุดมุ่งหมายแต่ละประเภทอาจแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมของเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของครูผู้สอน

ในกรณีที่ครูสอนเนื้อหาสาระของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ และต้องการสอน

กลุ่มสัมพันธ์สอดคล้องหรือควบคู่กับเนื้อหาสาระด้วย เพื่อความชัดเจน ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ เป็นจุดมุ่งหมายด้านเนื้อหา และจุดมุ่งหมายด้านกลุ่มสัมพันธ์ ทั้งนี้จะช่วยให้เกิดความสะดวกและชัดเจนในการจัดกิจกรรม และการประเมินผล

(2) การกำหนดเนื้อหาหรือความคิดรวบยอด

เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายชัดเจนแล้ว ครูผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจเนื้อหาสาระและความคิดรวบยอดที่จะทำให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและเขียนให้เข้าใจชัดเจนเพื่อใช้เป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมสำหรับผู้เรียน

(3) การกำหนดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีลักษณะสอดคล้องกับการเรียนรู้และการสอนดังกล่าวข้างต้นสามารถใช้กระบวนการเป็นขั้นตอนดังนี้

ก. ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เช่น การทบทวนความรู้เดิม การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมาเป็นต้น

ข. ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการเรียนของตน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์ อภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้นได้ในภายหลัง

ค. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

ง. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นของการรวบรวมความคิดเห็น และข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและขั้นอภิปรายมาประสานกัน จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับ ไปปฏิบัติและใช้จริงในชีวิตประจำวัน

(4) การประเมินผล

หลังจากเสร็จสิ้นการสอนแล้ว ครูจำเป็นต้องประเมินผลดูว่า ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การวัดผลจะต้องวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายแต่ละข้อ และครบทั้ง 2 ด้านคือ ทั้งด้านเนื้อหาและด้านกลุ่มสัมพันธ์

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ครูสามารถที่จะเตรียมแผนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมดังนี้ (ทศนา แคมมณี, 2536)

แผนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

1. จุดมุ่งหมาย

1.1 ด้านเนื้อหา (จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม)

1.1.1

1.2 ด้านกลุ่มสัมพันธ์ (จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม)

1.2.1

2. เนื้อหาหรือความคิดรวบยอด

.....

3. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ก. ขั้นนำ

.....

ข. ขั้นกิจกรรม

.....

ค. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

- ด้านเนื้อหา

- ด้านกลุ่มสัมพันธ์

ง. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

- ด้านเนื้อหา

- ด้านกลุ่มสัมพันธ์

จ. ขั้นวัดผล

.....

4. สื่อการสอน

.....

5. การประเมินผล

5.1 ด้านเนื้อหา

5.2 ด้านกลุ่มสัมพันธ์

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยในประเทศ

ในการนำเอาหลักทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น ได้มีผู้สนใจทำวิจัยไว้เช่น

ทศนา แคมมณี (2515) ได้เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยอริโซนาสหรัฐอเมริกา เรื่อง "รูปแบบการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์แก่นักศึกษาฝึกหัดครูในประเทศไทย (A Model for Pre-Service Teacher Training in Human Relation for Thai)" ซึ่งเป็นการเริ่มนำกลุ่มสัมพันธ์ เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยในปี พ.ศ.2515

เยาวพา เดชะคุปต์ (2517) ได้ทำการศึกษาทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษาโดยสร้างตัวอย่างทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา ให้เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สนใจนำไปจัดการเรียนการสอนและสร้างบทเรียนไปทดลองใช้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5,6 ผลปรากฏว่าสามารถใช้กับผู้เรียนที่มีระดับอายุ และความสามารถที่ต่างกันอย่างจริง และพบว่าการสอนตามทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์นั้นจะได้รับความรู้ ได้ฝึกทักษะปลูกฝังทัศนคติ และค่านิยม ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย

พัชรี เอี่ยมทัศน์ (2519) ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการสอนคณิตศาสตร์ โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลปรากฏว่าสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อทำการทดสอบอีกครั้งหลังจากการสอบผ่านไปแล้ว หนึ่งเดือนผลปรากฏว่า สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีธรรมดา

มณฑา ธงอินเนตร (2521) ได้ทดลองเปรียบเทียบผลการสอนวิชาเรขาคณิต โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์มีพัฒนาการทางด้านสัมฤทธิ์ผลในการเรียนการสอนและมีทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าการสอนด้วยวิธีธรรมดา

ปราณี โภคสวัสดิ์ (2522) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

คณิตศาสตร์โดยวิธีเรียนเป็นคณะ ซึ่งมีลักษณะการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มย่อย กับการเรียนรู้เป็นชั้นปกติ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนเป็นคณะกับเรียนเป็นชั้นปกติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกและความคิดเห็นนักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความรู้สึกและความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนเป็นคณะ ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมก็มีความรู้สึกและความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนเป็นชั้นปกติ

กมลทิพย์ กลสิธาร์ (2523) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนปกติ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ดารณี รักดี (2529) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการฝึกจากเพื่อนแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ผลการวิจัยปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ให้เพื่อนช่วยฝึกแบบกลุ่มได้ 72.63 ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้รับการฝึกแบบรายบุคคลได้ 69.27 แสดงว่ากลุ่มทดลองมีสัมฤทธิ์ผลสูงกว่าแต่จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ด้วยค่า t (t -test) แล้วพบว่าคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสรุปได้ว่าการสอนด้วยวิธีให้เพื่อนช่วยฝึกแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ให้ผลไม่แตกต่างกัน

พรชัย สินธาว์ (2533) ได้เปรียบเทียบการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างพลังกลุ่มเล็กกับวิธีสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีพลังกลุ่มเล็ก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุมศรี เรช (2534) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลของการใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยทำการวิจัยกับนักเรียนโรงเรียนเอกชนที่เรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ โรงเรียนวนิษา อำเภอรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน ผลการวิจัยปรากฏว่าด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการเรียนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการกลุ่ม นอกจากนี้

กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นยังทำให้นักเรียนมีความรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติมและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น

สมบัติ เอี่ยมพาณิชย์กุล (2535) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมลักษณ์ ศรีธงชัย (2537) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้เทคนิคแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนกับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนกับนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามปกติและผลจากการสังเกตพบว่าการสอนโดยใช้เทคนิคแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ช่วยทำให้ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มนักเรียนดีขึ้น

อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด (2537) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างวิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนปกติ ผลการศึกษพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์แตกต่างจากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Lex (1973) ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิชาเรียนของนักศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนเน้นหนักทางศาสนาและปรัชญาในมหาวิทยาลัยรัฐอินเดียนา สองกลุ่ม โดยใช้วิธีเรียนแตกต่างกันคือ กลุ่มทดลองเรียนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกลุ่มควบคุมเรียนแบบเดิม ผลการทดลองปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มทดลองรู้สึกพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับ

Sprenger (1973) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนภาษาต่างประเทศโดยใช้กิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 กับปีที่ 2 ที่เรียนภาษาเยอรมันในไต้หวัน โดยการ

แบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อย ผลปรากฏว่ากิจกรรมกลุ่มย่อยช่วยให้นักศึกษาทุกคนได้รับความรู้อย่างมากทำให้เกิดความสนใจ ทำให้ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้เรียนรู้คุณค่าทางสังคมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาความผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มและมีพัฒนาทักษะในการติดต่อสื่อสารอย่างมาก

Prielipp (1976) ได้ทดลองศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มทดลองใช้วิธีเรียนเป็นคู่ ๆ มีการอภิปราย ปรึกษางานร่วมกัน กลุ่มควบคุมเรียนตามปกติ ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่ากลุ่มควบคุม และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน เพราะนักเรียนจะเรียนรู้ในด้านเนื้อหาได้มากขึ้น

Johnson, R.T และ Johnson, D.W. (1981) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนโดยใช้กลุ่มเล็กในการเรียนคณิตศาสตร์ พบว่ากลุ่มเล็กที่ร่วมมือกันเรียนประสบผลสำเร็จได้สูงกว่ากลุ่มที่เรียนปกติ และมีทัศนคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ดีขึ้นด้วยตัวผู้เรียนเองมีการยอมรับซึ่งและกันได้ดีขึ้น

Slavin (อ้างใน พรชัย สินธาว์, 2523) ได้ทำการวิจัยทางด้านการใช้ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน และสเปนกับนักเรียนระดับ 7 ในสหรัฐอเมริกาจำนวน 62 คน ระหว่างวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้การแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์กับการเรียนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือสูงกว่า กลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า การสอนด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาผู้เรียนในด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีการยอมรับซึ่งกันและกันมากขึ้น มีทักษะในการทำงานกลุ่ม สามารถพัฒนาทักษะในการติดต่อสื่อสารได้ดีขึ้น นักเรียนพึงพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับ ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีการจัดกิจกรรมให้การเรียนมีชีวิตชีวา สนุกสนาน เพลิดเพลิน ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม (พิศนา แชมมณี, 2536) ไม่เกิดความเบื่อหน่าย มีส่วนร่วมในบทเรียน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง มีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม (เขาวภา เดชะคุปต์, 2517) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา โดยนำเอากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษยิ่งขึ้น